

Makale Bilgisi

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi

15.03.2023

Kabuk Tarihi

12.05.2023

Anahtar Kelimeler

Meslek Lisesi,

Kültür Dersi,

İlgi,

Başarı

Meslek Liselerinde Kültür Derslerine İlgili, Başarı Durumlarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi

*Nurhan GÜRLEK

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, öğretmen görüşlerine göre meslek liselerinde öğrencilerin kültür derslerine ilgi ve başarı durumlarını araştırmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışmasının kullanıldığı araştırmada, çalışma grubu kriterli örneklem modeli kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu İstanbul'un Eyüpsultan, Kadıköy ve Şişli ilçelerinde bulunan dört farklı meslek lisesinde kültür derslerine giren 20 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden görüşme yoluyla veri toplanabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler betimsel içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre meslek lisesinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin çoğu, öğrencilerin kültür derslerine karşı ilgi ve derse katılımlarının, ölçme değerlendirme açısından derste başarı düzeylerinin orta ve alt seviyede olduğunu belirtmiş, derslerde kullandıkları çeşitli strateji, yöntem ve teknikleri, derse ilginin sağlanması ve başarının artırılması için okul yönetiminden beklentilerini ve önerilerini vurgulamışlardır. Araştırmanın sonucunda beceriye dayalı derslerde ilgi ve başarının daha yüksek olduğu buna karşılık öğrencilerin sözel ve sayısal derslerin mesleki kariyerlerine katkı sağlamayacağı önyargısıyla hareket ettikleri ve hazırbulunuşluk seviyelerinin yetersiz olduğu görülmüştür.

Atf: Gürlek, N. (2023). Meslek liselerinde kültür derslerine ilgi, başarı durumlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 6(1), 112-140. DOI: 10.55150/apjec.1242866

Article Information

Article Type

Research Article

Received

15.03.2023

Accepted

12.05.2023

Key Words

Vocational High School,

Culture Class,

Internet,

Success

Research of Interest and Success in Culture Classes in Vocational High Schools According to Teachers' Views

*Nurhan GÜRLEK

ABSTRACT

The study seeks to discover the vocational high school students' interest and success in culture classes according to teachers' views. To this end, the study was designed as a case study, which is a qualitative methodology. In terms of the sampling, the purposive sampling was implemented. The study group consisted of 20 teachers who work at 4 different vocational high schools in Eyüpsultan, Kadıköy and Şişli districts in İstanbul. A semi-structured interview was developed to collect data from the teachers in the study group via interview. The data collected through the study was analyzed through descriptive content analysis. According to the findings, most of the culture class teachers working at the vocational high school mentioned that the students' participation and interest in the culture classes, as well as the success levels in terms of the course assessment and evaluation, are at a mid to low level. Besides, they stressed importance of the various strategies and methods utilized in the classes, their expectations from the school administration to increase the interest and success of the students and their suggestions to that end. As a result of the research, it was found that interest and success were higher in skill-based courses, on the other hand, students acted with the prejudice that verbal and quantitative courses would not contribute to their professional careers and their readiness levels were insufficient.

1. GİRİŞ

Eğitimin temel amacı; toplum yararını gözeterek kendini gerçekleştirmiş millî ve kültürel bilince sahip, donanımlı bireyler yetiştirmektir. Türk eğitim sistemi de yetiştirilmek istenen insan modeli üzerine inşa edilmiştir. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda bu ideal insan modelinin sahip olması gereken nitelikler sıralanmıştır. Belirtilen niteliklere uygun bireyler yetiştirmek için eğitim kurumlarımıza büyük görevler düşmektedir.

Eğitim alanında başarıyı yakalayan ülkeler, ekonomik alanda da güce sahip olmaktadır. Nitelikli eğitim beraberinde kalkınmayı getirmektedir. Genel olarak bir ülkenin gelişimini etkileyen ana öğeler doğal kaynaklar ve insan gücüdür. Bunların sonucu da üretim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki öğeden gereği gibi yararlanarak yüksek düzeyde üretim sağlamak bir ülkenin gelişmesi için temeldir. Bu da ancak eğitimle olanaklıdır (Turan, 1996).

Eğitimin en önemli işlevlerinden biri, kişilerin bilgi sahibi oldukları alanda meslek sahibi olmalarını da sağlamaktır. Bu sayede kişiler meslek edinip gelir elde edebilmektedirler. Eğitim planlayıcılarının bireylerin bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek alanında istihdam edilmeleri için mesleki eğitime önem ve öncelik vermeleri gerekmektedir.

Ülkemizde mesleki eğitim 18. yüzyıla kadar dayanan köklü bir geçmişe sahiptir. Askerî alanda eğitim veren ilk meslek liselerinden günümüz Türkiye'sine gelinceye kadar pek çok alanda mesleki eğitim okulları açılmıştır.

Mesleki eğitim, millî eğitim sisteminin bütünlüğü içinde endüstri, tarım ve hizmet sektörleriyle birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünü şeklinde tanımlanabilir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1998). Mesleki ve teknik eğitim öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmenin yanı sıra esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve iş hayatına hazırlamayı hedeflemektedir. (MEB, 2022) Eşme'ye göre (2007) mesleki eğitimin amacı, şu şekilde özetlenebilir: Bireyleri sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde istihdam için nitelikli iş gücü olarak eğitmek ve yetiştirmek, mesleklerinin devamı olan yükseköğretim kurumlarına geçiş için gerekli temel eğitimi almalarını sağlamaktır. Mesleki eğitimde etkinlik ve verimliliğin temel odak noktası sanayi ile okul arasında uyum ve amaç birliği olmalıdır. Bununla ilgili eğitim şeklinin işlerliğinin sağlanmasında; eğitimi finanse etme, yürütme, etkili programlar

geliştirme, uygulama, değerlendirmeye kadar her safhada işveren ve işçi kuruluşları, akademik kurumlar, meslek kuruluşları, öğrenci, öğretmen ve velilerle birlikte gönüllü kuruluşların katkılarının sağlanması gerekir (Binici ve Arı, 2004).

Mesleki eğitim ile sanayinin ve çeşitli hizmet sektörlerinin ihtiyacı olan nitelikli ara eleman yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Nitelikli yetişmiş ara eleman bir ülkedeki işsizlik oranlarının düşük seviyede kalmasında temel rol oynamaktadır. Türkiye’de TÜİK (2022) tarafından kamuya açıklanan işsizlik oranı rakamlarına yakından bakıldığında ara eleman konusunda hem sanayi hem de hizmet sektörünün bu ihtiyacını kapatamadığı görülmektedir.

Mesleki Teknik Eğitimi Özendirme Programı kapsamında 2006 yılında Koç Holding tarafından başlatılan projede söylendiği gibi ‘meslek lisesi, memleket meselesi’ demek yerinde bir ifade olacaktır. Dolayısıyla bu derece ehemmiyet arz eden bir konunun en önemli paydaşlarından birinin Millî Eğitim Bakanlığı ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü olduğu açıktır.

Mesleki eğitim kurumlarının temel misyonlarından biri toplumun ve iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına göre yapılandırılmış nitelikli bir eğitimi öğrencilere sunmaktır. Bu nitelikte sunulan bir eğitimin mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yönelik hâlihazırda hem toplumda hem de iş gücü piyasasında var olan bazı olumsuz algıları da gidereceği aşikârdır. Zira hem toplumumuzda yükseköğretim kurumlarına atfedilen değer mesleki eğitime göre çok daha yüksek olduğu hem de iş gücü piyasasında yer alan bazı işletme ve kurumların meslek lisesi mezunlarını istihdam etmede gönülsüz davrandığı da bilinmektedir. Bu durum ortaöğretimde eğitimin mesleki lise kısmının önemini ortaya koymaktadır. Meslek liselerinde öğrencilere mesleki becerilere dayalı eğitim imkânlarının sunulması, çalışma hayatına giriş süresini kısaltabilmekte ve piyasada tutunmayı kolaylaştırabilmektedir. Bu nedenle meslek liseleri istihdam açısından avantaj ya da fırsat alanı olarak görülebilmekte, bir kurtuluş yeri olarak algılanabilmektedir (Yazgan ve Suğur, 2018, s. 274). Meslek liselerinin çalışma hayatına geçişi hızlandırma ve kolaylaştırma işlevi, alt gelir gruplarından gelen öğrenciler için kritik bir rol oynayabilmektedir. Öğrenciler hem meslek sahibi olmak hem de gerekirse üniversite şanslarını denemek için meslek liselerine yönelebilmektedir (Akşit, Şen ve Coşkun, 2000; Aktay, 2002). Kısıtlı ekonomik kaynaklara sahip aileler için tercih sürecinde, çocuklarının belirli mesleki alanlarda kalifiye olarak kısa sürede çalışma hayatına atılabilmesi fikri etkili olabilmektedir (Aktaş-Yamanoğlu, 2006, s. 22).

Öğrencilerin meslek liselerini tercih etmelerinde etkili olduğu düşünülen faktörler ile ilgili yapılan bir araştırmada meslek sahibi olmak ve kısa sürede iş bulmak meslek liselerini tercihte etkili olan faktörlerin başında gelmektedir. Bunları sırasıyla, meslek yüksekokullarına sınavsız geçebilmek, akademik başarısızlık ve kültür derslerinin az olması izlemiştir. Okulun eve yakın olması ise meslek liselerini tercihte son sırada yer almıştır (Kalkan, 2014). Meslek liselerinden üniversitelere sınavsız geçme imkânının kaldırılmasının da öğrencilerin ve velilerin meslek liselerine bakışını olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim, örgün ve yaygın eğitim programlarıyla sürdürülmektedir. Örgün eğitim mesleki ve teknik liselerde verilmektedir. Tüm liselerde 9. sınıf programları ortaktır. Mesleki ve teknik liselerde öğrenciler 10. sınıfta alan seçimi yaparlar. 11 ve 12. sınıfta seçtikleri alana bağlı dal eğitimi alırlar (MEB, 2013). 2014-2015 eğitim-öğretim yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığının 81 ile gönderdiği genelgesiyle Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okul türleri “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” ve “Çok Programlı Anadolu Lisesi” olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2014). Mesleki ve teknik liselerde öğrenciler meslek alan dersleri ile beraber kültür dersleri olarak adlandırılan Türk dili ve edebiyatı, İngilizce, Almanca, coğrafya, tarih, matematik, fizik, kimya, biyoloji, felsefe, müzik, görsel sanatlar, beden eğitimi, din kültürü ve ahlâk bilgisi derslerini de öğrenmektedirler. Nitelikli mesleki eğitimin her ne kadar başat bölümünü alan dersleri oluştursa da öğrencilerin entelektüel gelişimine katkı sağlayacak olan kültür derslerinin de ihmal edilmemesi dikkate alınması gereken bir husustur. Zira müfredatın önemli bir ayağını da kültür dersleri oluşturmaktadır.

Kısa yoldan meslek hayatına atılma düşüncesiyle meslek lisesinde eğitim görmekte olan öğrenciler, kültür derslerine karşı ilgisiz davranabilmekte bu dersleri mesleki gelişimleri açısından gereksiz görebilmektedirler. Bu düşünce beraberinde kültür derslerinin öğrenme çıktılarını olumsuz etkileyebilmektedir. Öğretmenin derse ilgi uyandırabilmesi, dersi sevdirmesi için çok daha fazla gayret göstermesi gerekebilmektedir. Bu durum meslek liselerinde kültür öğretmenlerinin işini bir hayli zorlaştırmakta motivasyonları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin mesleklerine karşı yabancılaşması gibi problemlere yol açabilmektedir.

Bu araştırmanın amacı; mesleki eğitim veren liselerde çalışan öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin kültür derslerine karşı ilgi/ilgisizlik ve derslerdeki başarı durumlarını sebepleriyle birlikte ortaya koymaktır. Öğretmenlere yöneltilen sorularla ilgi ve başarının ne düzeyde olduğu, ilgi ve başarıyı arttırmak için izlenen strateji ve

yöntemler, ders kaynakları ve materyallerle ilgili görüşler ve okul yönetiminden beklentiler tespit edilmek istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada yanıtı aranan temel sorular şunlardır:

1-Meslek liselerinde öğrencilerin kültür derslerine ilgileri ne durumdadır?

2-Meslek liselerinde öğrencilerin kültür derslerinde başarıları ne durumdadır?

3- Meslek liselerinde öğrencilerin kültür derslerinde ilgi ve başarı durumlarını arttırmaya yönelik öneriler nelerdir?

Temel sorular bağlamında yanıtı aranan alt sorular şu şekildedir:

1-Öğrencilerin kültür derslerine ilgi/ilgisizlik durumlarının sebepleri nelerdir?

2-Öğrencilerin derse karşı ilgilerini ve ölçme değerlendirme açısından başarılarını arttırmak için ne gibi strateji, yöntem ve teknikler kullanılmaktadır?

3-Ders kaynakları ve materyalleri ihtiyacı karşılamakta mıdır?

4-Kültür derslerinde ilgi ve başarıyı arttırmak için okul yönetiminden beklentiler nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, öğrencilerin meslek liselerinde kültür derslerine ilgi ve başarı durumlarını öğretmen görüşlerine göre tespit etmek amaçlandığından nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması var olan durumu derinlemesine betimlemek için eğitim alanında yapılan araştırmalara uygun bir desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Durum çalışmasında 'nasıl' ve 'niçin' sorularına odaklanılarak var olan durumun sebep ve sonuçları gözlemler, görüşmeler, dokümanlar ve raporlar yolu ile ortaya çıkarılıp zengin bir şekilde betimlenmeye çalışılır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada ulaşılabilir örneklem İstanbul'un Şişli, Kadıköy ve Eyüpsultan ilçelerinde olduğu için bu ilçeler tercih edilmiştir. Bu ilçelerdeki 4 farklı meslek lisesinde kültür derslerine giren 20 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin çalıştıkları okullar Eyüpsultan ilçesinde O1 ve O2, Kadıköy ilçesinde O3, Şişli ilçesinde O4 şeklinde kodlanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde hangi öğretmenlerin seçileceği amaçsal örnekleme seçim modellerinden kriterli örneklem modeli kullanılarak

belirlenmiştir. Kriterli örnekleme; belli ölçütleri sağlayan durumları belirlemek için kullanılan bir modeldir (Baltacı, 2018). Öğretmenlerin resmî okullarda çalışması ve branş öğretmeni olması kriteri doğrultusunda; katılımcı öğretmenlerin demografik bilgilerinin (yaş, cinsiyet, branş, mesleki kıdem ve çalıştıkları okullar) yer aldığı tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

No	Branş	Cinsiyet	Yaş	Mesleki kıdem	Okul
K1	Almanca	Erkek	27	5 yıl	O3
K2	Beden eğitimi	Kadın	40	14 yıl	O3
K3	Beden eğitimi	Kadın	41	9 yıl	O3
K4	Biyoloji	Kadın	41	17 yıl	O1
K5	Coğrafya	Erkek	43	12 yıl	O1
K6	Felsefe	Kadın	39	17 yıl	O2
K7	Fizik	Kadın	43	22 yıl	O1
K8	Görsel sanatlar	Kadın	39	13 yıl	O1
K9	Görsel sanatlar	Erkek	50	30 yıl	O3
K10	İngilizce	Kadın	34	12 yıl	O4
K11	İngilizce	Erkek	29	6 yıl	O2
K12	İngilizce	Erkek	42	8 yıl	O3
K13	Kimya	Kadın	54	25 yıl	O1
K14	Matematik	Kadın	51	24 yıl	O4
K15	Matematik	Erkek	52	8 yıl	O4
K16	Matematik	Kadın	35	11 yıl	O1
K17	Tarih	Kadın	43	23 yıl	O1
K18	Türk dili ve edebiyatı	Kadın	35	10 yıl	O1
K19	Türk dili ve edebiyatı	Kadın	33	8 yıl	O1
K20	Türk dili ve edebiyatı	Erkek	43	22 yıl	O4

2.3. Verilerin Toplanması

Verilerin elde edilmesi için literatür taraması yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Görüşmede temel amaç, kaynak kişiyi tam ve doğru cevap verme konusunda motive etmek ve onun olası yanlılıklarını bertaraf etmektir. Görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki görüş, bilgi ve davranışları ile bunların nedenleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amacıyla iki kişi arasında serbest bilgi değişimini sağlayan sosyal ortamı yaratmak için düzenlenir. (Balcı, 2011) Görüşmede araştırmacı netleşmeyen konularla ilgili anında soru sorma olanağı da bulabilmektedir. Araştırmacı, görüşme esnasında söylenenlerin yanı sıra ima edilen hususlarla ilgili de ipuçları yakalayabilir (Karasar, 2015, s.166). Görüşme formlarında katılımcılara sorulacak sorular, kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla İstanbul Üniversitesi (Cerrahpaşa) ve Yıldız Teknik Üniversitesinde Eğitim Yönetimi alanında uzman iki öğretim üyesine (Doçent) değerlendirmeleri için gönderilmiş ve geri bildirimlere göre yeniden düzenlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden randevu talep edilmiş, uygun ortam ve zamanda görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler 30-45 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmede katılımcıların görüşlerini belirlemek için şu sorular kullanılmıştır:

- 1-Öğrencilerinizin dersinize karşı ilgileri yeterli midir? Nasıl değerlendirirsiniz?
- 2-Öğrencilerinizin derse katılımları (derse hazırlık, derste söz alma gibi) ne durumdadır?
- 3-Dersinize karşı ilgi/ilgisizliğin sebepleri nelerdir?
- 4-Öğrencilerinizin derse ilgilerini çekebilmek için neler yapıyorsunuz? (Strateji, taktik, öğretim yöntemi ve teknikleri gibi.)
- 5-Kullanmakta olduğunuz ders kitabı ve kaynak kitaplar konusunda düşünceleriniz nelerdir?
- 6-Öğrencilerinizin dersinizde başarı düzeyleri ölçme-değerlendirme yönünden nasıldır?
- 7-Öğrenci başarısını arttırmaya yönelik nasıl bir strateji uyguluyorsunuz?
- 8-Öğrencinin ilgi, katılım ve başarısını arttırmaya yönelik okul yönetiminin yapabileceği şeyler nelerdir?
- 9- Bu konu ile ilgili eklemek istediğiniz başka hususlar var mıdır?

2.4. Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile yüz yüze yapılan görüşmelerde elde edilen veriler betimsel içerik analizi ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, elde edilen verilerin temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren analiz türüdür. Bu analiz türünde katılımcıların görüşlerine doğrudan alıntı yapılarak yer verildiği görülür. Elde edilen bulgular mantıksal bir çerçeveye ile sunularak detaylandırılır ve araştırmacı bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurarak olgular arasında karşılaştırma yaparak yorumlarını kuvvetlendirir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorulan sorulardan gelen yanıtlar bulgu olarak değerlendirilmiş, bu bulgulardan hareketle yorumlar yapılarak neden sonuç ilişkisi kurulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler için her katılımcıya K1-K2-K3-K20 biçiminde kodlar verilmiş ve tüm veriler toplandıktan sonra katılımcılara onay alınması için okutulmuştur.

2.5. Araştırma Etiği

Araştırma öncesinde, süreç boyunca ve araştırmanın sonuçlandırılması esnasında tarafsızlık, objektif yaklaşma gibi gereken etik kurallara uyulmuştur. Görüşmelerde elde edilen bilgilerin yazıya aktarılmasında titizlik gösterilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce araştırmanın ve görüşmenin amacı katılımcılara açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca kurum ve şahıs isimlerinin hiçbir şekilde geçmeyeceği ve katılımcılar ile ilgili verilerin bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacağı kendilerine bildirilmiştir. İstanbul Ticaret Üniversitesi tarafından ayrıca etik kurul belgesi için başvuru yapılmış ve gerekli belge alınmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcı öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitim veren okullarda öğrencilerin kültür derslerine karşı ilgileri ve başarı durumlarına ilişkin görüşleri; öğrencilerin kültür derslerine ilgi durumları, kültür derslerinde başarı durumları, ilgiyi arttırmak için izlenen stratejiler, başarıyı arttırmak için izlenen stratejiler temaları altında sorulan sorular yoluyla ortaya koyulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplara doğrudan alıntılar yapılarak yer verilmiştir ve araştırmacı tarafından betimsel içerik analizi yapılmıştır.

3.1. Katılımcıların Öğrencilerin Derse İlgilerine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin kültür derslerine gösterdikleri ilgiye ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 2’de verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden K2, K8 ve K10, öğrencilerin derslerine karşı gösterdikleri ilginin oldukça iyi ve yeterli düzeyde olduğunu şu ifadelerle belirtmişlerdir: Buna karşın katılımcı öğretmenlerin 16’sı derse karşı ilginin yetersiz veya çok alt düzeyde olduğunu, ifade etmişlerdir (K1, K3, K4, K5, K7, K9, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20). K6 kodlu katılımcı derse ilginin sınıf iklimine göre değiştiğini ifade etmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Öğrencilerin Derse İlgilerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
Derse ilgi durumları	Yeter düzey	3	K2 K8 K10
	Yetersiz/alt düzey	16	K1 K3 K4 K5 K6 K7 K9 K11 K12 K13 K14, K15 K16 K17 K18 K19 K20
	Sınıfa göre değişken	1	K6

Bu temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

‘İlgileri oldukça yüksek. Sportif faaliyetleri başarılı derecede gerçekleştiriyorlar.’ (K2- Beden eğitimi)

‘Dersime karşı ilgileri oldukça iyi. Benim düşüncem öğretmenin kendi dersine verdiği önemle alakalı her şey. Sen önemseyince onlar da önemser.’ (K8- Görsel sanatlar)

‘Öğrencilerin derse ilgileri yeterli seviyededir. 2 kredilik bir ders olmasına rağmen derse katılmak için yeteri kadar çaba sarf ettiklerini düşünüyorum.’ (K10- İngilizce)

Öğrenci ilgisinin yetersiz düzeyde olmasının nedenini öğrencilerin dersle ilgili alt yapılarının olmayışı, derse karşı önyargıları, meslek lisesinde olmaları, öğrencilerin ailevi durumları, öğrendiklerini güncel hayatta kullanamayacaklarını düşünmeleri gibi nedenlerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. K14 kodlu katılımcının bu konudaki görüşleri şöyledir:

‘Öğrenciler çok ilgili değil. Ya da hepsi ilgili diyemem. Meslek lisesinde olmaları, işletmelere gitmeleri, matematik dersini önemsemelerini engelliyor sanki.’ (K14 Matematik)

‘Her sınıfta çok az sayıda (üç veya beş) öğrencimiz yabancı dile ilgilidirler. Diğer kısım ise çok az ilgi göstermektedir. İlkokulda veya ailede oluşmuş bir yabancı dil ilgisi öğrencinin lise ortamında da bu ilgiyi devam ettirdiğini ve dile yatkınlığının farkına

varıp çalışma isteği devam etmektedir.' (K12 İngilizce)

Bazı sınıflarda, sınıf ikliminin daha pozitif olduğunu buna bağlı olarak da daha olumlu bir öğrenme ortamı olduğunu ifade eden K6 (Felsefe), 'Ders müfredatını esas alarak bir değerlendirme yaptığımda, sınıf kültürünün olumsuz olması beklediğim yeterliliği düşürürken, olumlu iklim yapısı olan sınıflarda beklediğim ilgi yeterli diyebileceğim bir noktaya yaklaşabiliyor.'

Şeklinde görüş belirterek ilginin sınıflara göre değişebildiğini ifade etmiştir. Tüm katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, bilgi ağırlıklı kültür derslerinde öğrencilerin derse karşı ilgilerinin beklentinin altında olduğu ancak yeteneğe dayanan beden eğitimi, görsel sanatlar gibi derslerde öğrenci ilgisinin beklenen seviyeye yaklaştığı düşünülebilir. İlgi bir anlamda kişinin bir şeye karşı duyduğu arzu, istek ve meyildir. Bu açıdan bakıldığında özellikle öğrencilerin arzu ve isteklerinin daha çok olduğu beceri ağırlıklı derslerde bu isteği somut birtakım ürünlerle ortaya koyabildikleri düşünülebilmektedir. Diğer bir ifade ile öğrenciler görsel sanatlar gibi bir derste kişisel becerilerini; beden eğitimi gibi bir derste de sportif becerilerini somut olarak yansıttıklarından ilgi belirgin bir biçimde farklılık gösterebilmektedir. Buna karşın felsefe ya da matematik gibi yoğun zihinsel süreç isteyen derslerde somut çıktı üretmemeleri de ilgini düşmesine yol açabilmektedir. Yine dil becerisi gerektiren İngilizce ve Almanca derslerinde ilgi az olmakla beraber sınıfların alan ve dallarına göre değişebilmektedir. Bazı meslek liselerinde teknik programlar da açılmakta olup az sayıda da olsa bu sınıflara LGS (Liselere Geçiş Sistemi) puanına göre yerleştirmeler yapılmaktadır. Teknik sınıflarda derse ilgi, meslek sınıflarına göre nispeten daha yüksek olabilmektedir.

3.2. Katılımcıların Öğrencilerin Derse Katılımları ile İlgili Görüşleri

Çalışmanın ikinci Öğrencilerin derse katılımları ile ilgili öğretmenlerin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Öğrencilerin Derse Katılımları ile İlgili Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
	İyi/Yeterli	2	K2 K8
	Orta seviye	7	K1 K3 K6 K7 K10 K15 K17
Derse katılım	Yetersiz	11	K4 K5 K9 K11 K12 K13 K14 K16 K18 K19 K20

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğrencilerin derse katılım, derse hazırlıklı gelme derste söz isteme gibi durumlarda oldukça düşük ya da ortalama düzeyde oldukları anlaşılmaktadır.

Bu konuyla ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

'Derse katılım ortalama denebilir fakat hazırlık yapılmıyor. Söz almaya da yabancı dil dersi olduğu için çekiniyor birçoğu.' (K1 Almanca)

'Derse katılımlarında sadece benim dersimde değil tüm derslerde benzer durumlar sergilerler; isteksiz davranışlar, derse katılmama, derslerde uyuma, dikkatlerinin çabuk dağılması genel özellikleridir. Az sayıda İngilizce öğrenmekten haz alan öğrenci derslerde söz alır, hazırlık yapma söz konusu değildir.' (K12 İngilizce)

'Derse hazırlıklı gelmiyorlar, derste buldukları süre içinde de anlamadıkları halde sadece dersin gereklerini yapmış olmak için not tutuyorlar.' (K4 Biyoloji)

'Derse hazırlık çok yetersiz. Ödevleri yapmıyorlar. Söz alma, soruları cevaplama konusunda özgüven eksikleri bulunuyor. Genelde gereksiz ve anlamsız buluyorlar. Müfredat fazla anlamsız gelebiliyor.' (K5 Coğrafya)

Beden eğitimi ve görsel sanatlar dersinde öğrenci katılımının daha yüksek seviyede olduğu katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır.

'Derse hazır bir şekilde geliyorlar. İlgileri yüksek olduğu için sabırsızlıkla haftanın geçmesini bekliyorlar.' (K2 Beden eğitimi)

'Uygulama dersi olduğu için katılım düzeyleri yüksek tabii ki. Malzeme ile geldiklerinde kendileri de derse katılmaktan mutlu oluyorlar ve katılım sağlayabiliyorlar.' (K8 Görsel sanatlar)

Katılımcıların ikinci soruya verdikleri yanıt genel olarak değerlendirildiğinde derse hazırlık konusunda beklentilerin karşılanmadığı keskin bir biçimde ortaya konmuştur. Katılmak bir anlamda kişinin kendini bir topluluğa dâhil etmesi, bir topluluğun arasına girmesidir. Nasıl toplum hayatında kişiler, ilgi duydukları sosyal organizasyonlara hızlı bir biçimde uyum sağlayabiliyor ise öğrencilerin de benzer davranış sergilemeleri kaçınılmaz gibi görünmektedir. Bununla birlikte katılımı sağlayabilmek için özgüven ve dikkat de çok önemlidir. Grubun bir parçası olabilmenin eksik özgüven ve dikkatsizliği bertaraf etmekten geçtiği ifade edilebilir.

3.3. Katılımcıların Öğrencilerin Derse İlgisinin veya İlgisizliklerinin Sebepleri ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin derse ilgili/ilgisiz yaklaşımlarının sebeplerine ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Öğrencilerin Derse İlgi Durumlarının Sebeplerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
Derse ilgi ve ilgisizlik sebepleri	(İlgili) Yetenekli olma	2	K2 K8
	(İlgisiz) Hazırbulunuşluk	9	K7 K9 K10 K13 K15 K17 K18 K20

(İlgisiz) Olumsuz fikirler	7	K1 K4 K5 K11 K12 K14K16 K19
(İlgisiz) Materyal eksikliği	1	K3
(İlgisiz) Müfredat	1	K6

Katılımcı öğretmenlere öğrencilerin derse ilgiyle yaklaşmalarının veya ilgisiz davranmalarının nedenleri sorulduğunda alınan cevaplara göre; derse ilgili davranan öğrenci sayısının çok az olduğu, derse özel ilgisi olan öğrencilerle sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Bu kanıyı destekleyen katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

'Sporu sevdikleri için ilgililer. İlgisiz olanlar fiziksel olarak zayıf veya süregelen hastalığı olan çocuklar oluyor genelde.' (K2 Beden eğitimi)

'Benim dersim yetenek dersi, yeteneği olan tabii ki çok daha ilgili. Yeteneği olmayan ya da ilgisi olmayanın katılımı da azalıyor. Dersi sevip sevmemek çok önemli, resim yapmayı seven öğrenciyi yönlendirmek yeterli oluyor.' (K8 Görsel sanatlar)

Bazı katılımcı görüşlerine göre öğrencinin derse ilgisizliğinin nedeni; dikkat dağıtan dış faktörlerin bulunması, öğrenme motivasyonunun düşük olması, öğrencilerin derse gereksiz görmeleri, ailenin eğitime verdiği önem derecesi gibi öğrencinin hazırbulunmuşluk durumlarını da etkileyen sebeplere dayanmaktadır.

'Dikkat dağıtacak faktörlerin çok olması, hedefsiz olmaları çocukların ilgisizliğine sebep oluyor diyebilirim. Fakat bu faktörleri tetikleyen sebepler de var. Meslek lisesi öğrencileri daha önceki öğrenim basamaklarından yetersiz ve başarısız olarak geliyor. Öğrencilerin ön öğrenmelerindeki eksiklik lise düzeyindeki konularla karşılaştığı zaman öğrenilmiş çaresizliğe dönüşüyor. Konuyu basitleştirerek anlatsak bile çocuk, öğrenmeye direnç gösteriyor.' (K4 Biyoloji)

'Altyapıları ve temel bilgileri olmadığından bu çocukların esas ilgisizliği ortaokuldan kaynaklanıyor. Otaokuldayken nasıl olsa geçirim mantığı lisede de devam ediyor.' (K15 Matematik)

'Derse ilgisizliğin sebebi, dikkat dağıtıcı etkenlerin bulunması özellikle cep telefonlarının yanlarında olması ve buna yaptırım uygulanamaması, sorumluluk duygularının zayıf olması, gelecekle ilgili bir plan ve programlarının olmaması.' (K13 Kimya)

'Dersimiz öğrenci bakış açısından gereksiz gibi algılanmaktadır. Sebep, İngilizceye veya herhangi bir yabancı dile ön yargılı ve ilgisiz ailelerin yabancı dile motive

olamamış çocukları olmalarıdır. Bizde hâlâ yabancı dilde film izlemek, müzik dinlemek kısıtlanmaktadır. Üniversite giriş sınavları gibi sınavlarda İngilizceden soru sorulmuyor oluşu İngilizcenin önemini öğrencilerin gözünde hafifletmektedir.' (K12 İngilizce)

'Çocukların derste ilgisiz davranmalarının altında Almanca'yı gereksiz görmeleri, İngilizcenin kendilerine yeterli olacağını düşünmeleri yatıyor.' (K1 Almanca)

'İçeriğin sözel oluşu, öğrencilerin ders içeriğinin günlük hayatta işlerine yaramayacağına yönelik algıları derse karşı ilgi göstermemelerine neden oluyor.' (K19 Türk dili ve edebiyatı)

Meslek lisesi müfredatında kültür derslerine ayrılan ders saatinin yetersiz oluşu, bu durumun öğrencilerin üniversite sınavlarında başarısız olacaklarını düşünmelerine neden olduğu görüşleri K14 ve K6 kodlu katılımcı ifadelerinde şu şekilde yer almıştır:

'Meslek lisesinde 11 ve 12. sınıflarda meslek derslerinin artması matematik konularının temel konulara dönmesi, onlarda matematik ve sayısal alanda AYT'de (Alan Yeterlilik Testi) yüksek puan alamayacakları yönünde düşünce oluşturduğundan derse ilgilerini kaybediyorlar.' (K14 Matematik)

'En önemli faktör, sanırım meslek lisesi müfredatının akademik çalışma için uygun bir zemininin olmaması. Ders saatleri kültür dersleri için oldukça az. Bu nedenle öğrenciler kredisi yüksek olan meslek derslerini başarma yolunda daha fazla gayret gösteriyor. Ayrıca felsefe dersi özel ilgi gerektiren bir ders olduğu için öğrencilerin küçük bir azınlığına hitap ediyor.' (K6 Felsefe)

Katılımcıların ağırlıklı bir biçimde öğrencilerinin derslerine karşı bazı olay ya da görüşlere dayanarak peşin hüküm vermelerini vurgulamaları bu soruda dikkat çeken bir bulgu olarak ön plandadır. Nasıl ki ön yargılar toplumsal yaşamı tehdit edebilecek sonuçlar üretebiliyorsa bir ders için geliştirilen ön yargı da öğrenci ilgisini benzer bir biçimde tehdit edebilir. Neticede insanın bilmediği şeylere karşı tedirgin yaklaşması temel bir davranış pratiğidir.

3.4. Katılımcıların Öğrencilerin Derse İlgisini Çekmek İçin İzledikleri Stratejiler

Katılımcı öğretmenlere öğrencilerin derse ilgilerini çekebilmek için izledikleri stratejiler, Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Öğrencilerin Derse İlgilerini Çekmek İçin İzledikleri Stratejiler

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
	Ek puan verme	2	K2 K20
	Hikâye, anı anlatma	7	K1 K5 K8 K14 K18 K19 K20

Strateji, Yöntem, Teknik	Görsel medya araçları	6	K4 K6 K9 K7 K16 K20
	Etkinlikler yapmak	5	K2 K10 K12 K15 K17
	Soru-cevap	4	K4 K6 K11 K13
	Oyun oynatmak	1	K1
	Gösterip yaptırma	1	K3
	Laboratuvar uygulaması	2	K7 K13

Katılımcı öğretmenlere derste öğrencilerin ilgisini çekebilmek için izledikleri stratejiler, yöntem ve teknikler sorulduğunda öğretmenler, dersi daha eğlenceli hâle getirmek için hikâyeler anlatma, oyunlar oynatma, dersle ilgili videolar izletme, öğrencinin motivasyonunu arttırmak için derse katılanlara ek puan verme gibi stratejiler izlediklerini ifade etmişlerdir. Yöntem olarak derslerde basitten karmaşığa doğru bir anlatım, güncel hayatla ilişki kurmak için örneklere yer verme, tartışma ve soru-cevap gibi yöntemlere yer verdiklerini ifade eden katılımcı görüşleri şu şekildedir:

'En sık kullandığım yöntem, konuyu güncel onların dikkatlerini çekecek örneklerle zenginleştirmek. Ders boyunca dikkatlerini toplu tutabilmek için işlediğimiz konunun hemen arkasından sorular sorarak küçük sınavlar yaparak konuya biraz daha uzun süre maruz kalmalarını sağlamaya çalışıyorum. Basitten karmaşığa giderek konuların öğrenilebileceğini deneyimlemelerini sağlıyorum. Ama ders bittikten sonra konu tekrarı ve soru çözmedikleri için öğrenme kalıcı olmuyor.' (K4 Biyoloji)

'Öncelikle öğrencilerimin derste rahat olmalarını ve düşüncelerini rahatça ifade edebilecekleri bir sınıf iklimi oluşturuyorum. Gerginliğin, endişenin, puanın ve disiplinin ön planda olduğu ortamlarda felsefe yapamazsınız. Bu benim öncelikli hedefim. Ardından öğrencilerime hem Türk hem de yabancı filozof ve düşünce adamlarının kitaplarını okutmak, onların belli konulardaki fikirleri üzerinden tartışma ve soru-cevap ortamı yaratarak olaylara farklı gözlerle bakmalarını sağlamaya çalışıyorum. Dijital ortamlardan sağladığım kısa videolarla öğrenme ortamını zenginleştiriyorum.' (K6 Felsefe)

'Oyun oynatmaya çalışıyorum, Almanya ya da Almanca ile ilgili dikkatlerini çekebilecek hikâyeler, anılar anlatıyorum.' (K1 Almanca)

'Öğrencilerimi güncel konuşma dili ağırlıklı etkinliklerle motive etmeye çalışıyorum.

Konuşmanın temel ögesi olan cümle kurma stratejilerini öğretirim. Bizim gibi meslek liselerinde öğrencinin alabileceği bilgi maalesef sınırlıdır. Kendini tanıtmaya becerileri ve günlük iletişim kurabilecek kadar İngilizce bilgisi kazandırmak bizim için büyük başarıdır.’ (K12 İngilizce)

Strateji genel anlamda kişinin bir amaca ulaşabilmek için önceden yapılan plan ve bu plana uygun olarak geliştirdikleri yöntemler bütünüdür. Bu anlamda bakıldığında katılımcıların mesleklerinin pedagojik gerekleri olarak öğrencileri derslere dâhil edebilmek için derslerinin öğrenme çıktılarına uygun stratejiler tercih ettikleri açıktır. Güncellik ve gerçek yaşam temelli ilişkilendirme stratejileri için yine öğrencilerin somut sonuçları gözlemek ya da görmek istemelerinin de etkili olduğu düşünülmektedir.

3.5. Katılımcıların Ders Kitabı ve Kaynak Kitaplar Hakkındaki Görüşleri

Görüşmeye katılan öğretmenlerin kullanmakta oldukları ders kitapları ve kaynak kitaplar hakkındaki görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Ders Kitapları ile İlgili Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
Ders kitapları	Yetersiz	5	K1 K7 K14 K15 K16
	Yeterli	4	K13 K11 K17 K19
	Seviyeye uygun değil	5	K5 K10 K12 K20 K18
	Geliştirilmeli	3	K4 K6 K18

Katılımcı öğretmenler ders kitaplarının konu anlatımı ve örneklere yer verme açısından yetersiz olduğunu, üstünkörü ve ezbere dayalı yazıldığını, geliştirilmesi gerektiğini, meslek lisesi öğrencisinin seviyesinin çok üstünde olduğunu, basitleştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

‘Kullandığımız kitaplar Millî Eğitim’in bizlere vermiş olduğu kitaplardır. Aksi de düşünülemez kullanılamaz. Her yıl bizlerden kitap hakkında görüş alınır ve değerlendirilir. Maalesef kitap hakkında hiçbir şey değişmeden ertesi sene tekrar gelir. Kitaplar bir kişi veya birkaç kişi tarafından yazılmış ve alanında uzmanlığı tartışılacak kadar basit yazılmış kitaplardır. Bilindiği gibi kitap konusu başlıca sorundur.’ (K12 İngilizce)

‘Ders kitaplarını örnek ve soru çeşitliliği bakımından yetersiz buluyorum.’ (K15 Matematik)

'Ders kitabı yetersiz kalabiliyor bu durumda başka kaynaktan örneklerle takviye yapıyorum.' (K16 Matematik)

'İçerik sorunlu, meslek liselerine gelen öğrencilerin akademik seviyesi ve ilgisi az olduğu, ana amaç meslek öğretimi olduğu halde müfredatın diğer liselerle aynı olması anlamsız ve işlevsiz. Daha öz ve gündelik yaşamda mesleki alanlarında kullanabilecekleri içeriği sağlamak elzem. Temel bilgileri sağlayacak şekilde olması gerekir.' (K17 Tarih)

'Ders kitaplarında konu içerikleri yeterli aslında. Ancak biyoloji konularının metinler halinde verilmesinin uygun olmadığını düşünüyorum. Kavram haritaları, liste yöntemleri ile konu bütünlüğünün desteklenmesi gerekir. Bu konuda ders kitaplarının yetersiz olduğunu ve öğrencinin de bu yüzden konu bütünlüğü oluşturmakta zorlandığını görüyorum.' (K4 Biyoloji)

'Meslek lisesine öğrenci LGS'den yüksek puan alamadığı için geliyor. Biz burada Anadolu liselerinde okutulan ders kitaplarından ders işlemeye çalışıyoruz. Öğrencinin seviyesinin çok üstünde olduğu için kendimizce basitleştiriyoruz, bazı çok detaylı bilgileri anlatmıyoruz. Çünkü öğrenci bu kadar ağır bilgiyi anlayacak durumda değil. Nasıl ki fen liselerinde farklı kitaplar okutuluyorsa meslek liselerinde de seviyeye uygun kitapların okutulması lazım.' (K20 Türk dili ve edebiyatı)

Bilindiği gibi müfredatlar bir eğitim-öğretim yılında eğitim kurumlarında işlenecek konuları gösteren bir öğretim programıdır. Müfredat, öteden beri Türkiye'de birçok bilimsel araştırmalara ve kongre, konferans, sempozyum gibi bilimsel organizasyonlara konu olan temel eğitim başlıklarındandır. Bununla birlikte müfredattaki bütüncül yaklaşım ile yeterlilik konusu üzerinde katılımcıların yaklaşımlarındaki paralellik de dikkat çekmektedir.

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, meslek lisesi müfredatı ile Anadolu lisesi müfredatının aynı olmasının öğrenciler açısından zorlayıcı olduğu görüşünün sıkça ifade edildiği görülmektedir. Meslek lisesinde akademik olarak başarı ortalaması düşük seviyede olan öğrencilerin ağırlıklı olarak bulunması ders kitaplarının da onların seviyelerine uygun, daha basit ve daha yüzeysel anlatımlı olması gerektiği, öğretmenlerin zaten derste konuları öğrenci seviyesine indirgeyerek oyunlaştırarak işledikleri anlaşılmaktadır.

3.6. Katılımcıların Öğrencilerin Ders Başarısı ile İlgili Görüşleri

Katılımcı öğretmenlerin öğrencilerin kültür derslerinde başarı düzeylerine ilişkin görüşleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Öğrenci Başarısı ile İlgili Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
Ders Başarısı	Orta seviyede	10	K1 K17 K4 K20 K19 K10 K15 K7 K14 K12
	Alt düzey	7	K10 K17 K16 K11 K14 K18 K13
	İyi	3	K9 K8 K2

Katılımcıların öğrenci başarısını ölçme değerlendirme açısından değerlendirmeleri incelendiğinde; beden eğitimi ve görsel sanatlar dersleri dışında kalan derslerde başarının çok düşük ve alt düzeyde olduğu görüşü öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin sınav sorularını öğrencinin seviyesine çekmek zorunda kaldıkları ve meslek liselerindeki ölçme değerlendirmenin işlevsiz olduğu görüşleri dikkat çekmektedir. Bu duruma ilişkin K6 kodlu katılımcının görüşü şu şekildedir:

'Ölçme değerlendirme kriterlerini sınıf düzeyine göre ayarlamak zorunda kalıyorum. Sınıf genelinin cevaplandıramayacağına emin olduğum soruları sormanın ölçme değerlendirme kriterlerine aykırı olduğunu düşünüyorum. Sonuçta mevcut sistem öğrencinin gerçekten öğrendiği ve hayatına dahil edebildiği bir yeterlilik kazandırmıyor. Sınav sisteminin de buna uygun olduğunu düşünmüyorum.' (K6 Felsefe)

Yine öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerindeki yetersizliğin de sınavlardaki başarıyı olumsuz etkilediği K5 kodlu öğretmen görüşünde belirtilmiştir.

Sınavlar düzeyi yeterince ölçemiyor. Birçok öğrencinin Türkçe okuduğunu anlama düzeyi az olduğu için soruları dahi anlamıyorlar.' (K5 Coğrafya)

'Kabiliyetli öğrenciler için oldukça iyi. Diğer öğrenciler için hazırbulunmuşluk, ilgi, materyal tedariki, uygulama ve atölye yetersizliği ölçme değerlendirmeye olumsuz yansımaktadır.' (K9 Görsel sanatlar)

Meslek lisesindeki öğrencilerin ancak şans faktörü ve ödevleri hazırlarken aile desteği almaları sayesinde başarılı olabildikleri, bu başarının da öğrencinin değil, velinin başarısı sayılabileceği K4 ve K13 kodlu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

'Sınavları doğru-yanlış, çoktan seçmeli, boşluk doldurma ve açık uçlu sorulardan oluşacak şekilde hazırlıyoruz. Ama açık uçlu sorular hatırlama, açıklama ve daha üst bilişsel düzeyleri ölçtüğü için ve bu düzeyde öğrenme gerçekleşmediğinden öğrenciler bu soruları yapamıyor. Boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve doğru yanlış sorularında hatırlama ve şans faktörü daha etkili olduğundan daha başarılılar.' (K4 Biyoloji)

'Sınavlarda çoktan seçmeli, doğru-yanlış sorularında şans başarısının yüksek olması nedeniyle başarının daha yüksek olduğu, verilen proje ve performans çalışmalarında da eğitim düzeyi daha yüksek ebeveynlerin daha başarılı olduğu görülmekte.' (K13 Kimya)

Öğrenci başarısını ölçme konusunda öğrencilerin özellikle çoktan seçmeli sorulara yönelik açık bir eğilim göstermeleri temel olarak ilköğretim yıllarına dayanan ölçme ve sınavlara hazırlama biçimiyle ilgili olduğu güçlü bir şekilde düşünülebilir. Özellikle Liselere Giriş Sınavı bilindiği gibi eğitimin paydaşları tarafından ciddiyle takip edilen bir sınavdır ve doğal olarak da öğrenciler uzun bir zaman aralığında bu sınav formatına yönelik hazırlanmaktadır. Bu hazırlıkların ise bir alışkanlığa ve beklentiye dönüştüğü de düşünülebilir.

3.7. Katılımcıların öğrenci başarısını arttırmaya yönelik izledikleri stratejiler hakkında görüşleri

Katılımcı öğretmenlerin öğrencilerin ders başarılarını arttırmak için izledikleri stratejiler oldukça çeşitlidir. Bu stratejiler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Başarıyı Arttırmak için İzledikleri Stratejilere İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
Başarıyı Arttırmaya Yönelik Stratejiler	Motivasyon konuşmaları	10	K1 K3 K4 K12 K2 K5 K7 K8 K17 K20
	Video ve görseller kullanma	3	K4 K20 K11
	Örnekler- quiz yapma	6	K10 K14 K16 K18 K5 K20
	Ödüllendirme		
	Okul içinde ve dışında faaliyet	3	K6 K15 K19

Konuya ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin başarıyı arttırmak için; konu sonunda quiz yapmak, ev ödevi vermek, derse motive etmeye çalışmak, çalışma kağıtları hazırlamak, dersi görsel materyallerle desteklemek, daha fazla örnek çözerek konuyu pekiştirmeye çalışmak, okul içinde ve okul dışında etkinlikler düzenlemek, görsel medya araçlarından Youtube gibi internet sitelerinden video paylaşımında bulunmak gibi stratejiler izledikleri anlaşılmaktadır.

'Öğrencilerde ileride iş hayatında veya normal hayatlarında ne şekilde çıkabileceğini ve nasıl dil ihtiyacı doğabileceğini anlatmaya çalışıyorum. Başarının motivasyona bağlı olarak artması beklenir. Liseye gelene dek yabancı dile motivasyonu oluşmamış öğrencilerde bunu oluşturmaya çalışmak oldukça zordur.' (K12 İngilizce)

'Öğrenci başarısını arttırmak için daha çok ödev veriyorum, yazılı ve görsel medya taraması yapıp Youtube gibi sitelerden video paylaşımında bulunuyorum.' (K11 İngilizce)

'Derse ilgilerini çekmeye çalışıyorum. Hata yapmaktan korkmamalarını söylüyorum. Bazen ekstra çalışma kâğıtları hazırlıyorum.' (K1 Almanca)

'Katılımı sağlayınca başarı otomatik olarak artıyor. Stratejim; 'herkes yetenekli değildir, sevmeyebilirsiniz saygı duyuyorum ama deneyebilirsiniz, elinizden ne kadarı gelirse' diyorum.' (K8 Görsel sanatlar)

'Matematiğin günlük hayatlarında, meslek alanlarında kullanabilecekleri yeterlilikte olmaları önceliğim. Konu sonunda mutlaka quiz uyguluyorum. Yeterliliklerini ölçmeye çalışıyorum.' (K14 Matematik)

'Cep telefonu gibi dikkatlerini dağıtacak konularda önlem almaya çalışıyorum. Yetişkinliğe geçerken ergenlikte almaları gereken sorumlulukların olduğu üzerinde duruyor, hedef belirlemenin öneminden bahsederek ilgisizliklerini azaltmaya çalışıyorum. Daha çok görsel ve videolarla ilgilerini çekmeye ve öğrenme mutluluğunu deneyimlemelerini sağlamaya çalışıyorum.' (K4 Biyoloji)

Katılımcıların derslerinin formatlarına göre farklı stratejileri tercih ettikleri görülmektedir. Başarının motivasyon, ilgi, hazırlık, hazırbulunuşluluk ve katılım ile çok yakından ilgili olduğu da bir gerçektir. Bununla birlikte youtube gibi web tabanlı öğrenme platformlarıyla farklı öğrenme deneyimlerinin de katılımcılar tarafından sunulması dikkat çekicidir. Zira özellikle bu yaş grubu arasında dijital platformların, klasik öğrenme deneyimlerine göre daha tercih edilebilir olduğu düşünülmektedir.

3.8. Katılımcıların, Öğrenci Başarısını Arttırmaya Yönelik Okul Yönetiminde Beklentilerine İlişkin Görüşleri

Katılımcı öğretmenlere, meslek lisesi öğrencilerinin kültür derslerindeki başarısının artması için okul yönetiminin neler yapabileceği sorulmuştur. Alınan cevaplar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Öğrenci Başarısını Arttırmaya Yönelik Okul Yönetiminden Beklentilerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	(f)	Katılımcılar
Okul Yönetiminden Beklentiler	Kültür derslerine önem Verme	4	K3 K12 K14 K20
	Teknolojik-fiziksel iyileştirmeler	6	K1 K2 K9 K10 K11 K16
	Disiplin sağlama	4	K4 K13 K15 K19

Anlayış ve takdirle yaklaşma	3	K5 K6 K8
Etkinlik düzenleme	4	K7 K18 K19 K20

Okul yönetimi tarafından kültür derslerine gereken önemin verilmediğini, meslek derslerinin daha öncelikli olduğunu ifade eden K14 ve K12 kodlu öğretmen görüşleri şu şekildedir:

'Mesleki alanda çalışmalar çok fazla. Okul yönetimi, okul dışı etkinliklere öncelik veriyor. DYK (Destekleme ve Yetiştirme Kursu) açılmasına öğretmenlerin teşvik etmesini istiyor. Genel kültür dersleri çok ön planda değil.' (K14 Matematik)

'Okul yönetiminden İngilizce laboratuvarı talep etmiştik ama maalesef meslek dersi atölyelerimiz olmasına rağmen bize bir sınıf ayırmak istemediler. Okul yönetimi ile aynı düşünceleri paylaştığımızı sanmıyorum. Yabancı dile ön yargıyla bakan idarecilerle de ortak noktada buluşmak pek kolay değil.' (K12 İngilizce)

K12 kodlu öğretmenin de belirttiği gibi meslek liselerinde meslek dersleri, kendi atölye ve dersliklerinde gerçekleştirilmektedir. Kültür derslerinin de daha verimli geçmesi için, derste kullanılabilecek materyalle dizayn edilmiş sınıf ortamları oluşturmanın öğrencinin ilgisini çekecek ve başarısını arttıracak bir yol olduğu düşünülebilir.

Ayrıca öğretmenlerin okul yönetiminden beklentileri; öğrencinin takdir ve motive edilmesi, sınıflara teknolojik destek sağlanması, kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi, düzenli takip, deneme sınavlarının yapılması şeklindeki özetlenebilir. Bu konuda K1, K6, K8, K9 kodlu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

'Okul idaresinin bizim dersimizde desteği çok önemlidir. Sanatı önemsemesi, takdir etmesi öğrencileri çok fazla motive ediyor. Öğretmenlerin öğrencilerin resimlerini görüp beğendiklerini söylemeleri çok etkili oluyor.' (K8 Görsel sanatlar)

'Teknolojik materyallerin durumunun kontrolünü sağlamaları lazım. Akıllı tahtalara internet desteği gibi.' (K1 Almanca)

'Okul yönetimi sadece benim dersim için değil tüm derslerdeki başarıyı sağlamak için yapıcı bir tutum sergilemeli. Çeşitli yazılar yazan öğrencilerin yazılarının okul dergisinde yayımlanmasını sağlamalı, öğrenci başarısını onore etmeli, 'kitap okuyan okul' kültürünün oluşturulması tüm derslerdeki başarıyı arttıracaktır.' (K6 Felsefe)

'Resim için atölye, derslik ve ekonomik desteğe ihtiyaç var. Ders kaynaklarının arttırılması gerekiyor.' (K9 Görsel sanatlar)

Okul yönetiminin lise öğrencilerinin ergenlik dönemlerinde olduklarının ve bu dönemde öğrencilere hassasiyetle yaklaşılması ve sınıf mevcutlarının asgari düzeyde tutulması gerektiğini vurgulayan K5 kodlu öğretmen, ayrıca okulda mobinge ve baskıya uğradıklarını ifade etmiştir. Ancak konuyla ilgili kendince çekinceleri olabileceğinden dataylı bilgi vermekten kaçınmıştır.

'Okul yöneticileri ergenlik hassasiyeti olan öğrencilerin bu döneminde duyarlı bir öğretim ortamı sağlamalıdır. Sınıf mevcutlarının asgari düzeyde tutulması, öğretmenlerin mobinge, örtülü baskıya uğramadıkları bir sistem olmalı.' (K5 Coğrafya)

K4, K13 ve K15 kodlu öğretmenler, okulda disiplin sorunları olduğunu ve okul yönetiminin bu konuda daha katı bir tutum içerisinde olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Ders esnasında öğrencinin cep telefonunun yanında bulunması dikkatlerin çok çabuk dağılmasına neden olabileceğinden okul yönetiminin cep telefonu kullanımının sınırlanması konusunda inisiyatif alması gerektiğini tüm sorumluluğun öğretmenlere bırakılmaması gerektiğini vurgulamışlardır.

'İdare cep telefonu gibi konularda öğretmenlerle iş birliği içinde olmalı ve daha çok sorumluluk almalı. Disiplin konusunda daha kararlı ve tutarlı bir yaklaşımı olmalı.' (K4 Biyoloji)

'Derslere girmeden önce cep telefonlarının toplanması, istikrarlı bir şekilde öğretmenlerin birlikte hareket etmeleri hususunda organizatör olmaları gerekmektedir. İdareci olarak 'Mahmut Hoca'ların geri dönmesi lazım.' (K13 Kimya)

'Okul yönetiminin disipline yönelik daha katı yöntemler izlemesi gerekir. Bence mevcut disiplin yaptırımlarının caydırıcılığı yok gibi.' (K15 Matematik)

3.9. Katılımcıların Ekleme İstedikleri Hususlar

Görüşmeyi sonlandırmadan önce, öğretmenlere konu ile ilgili eklemek istedikleri olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcı öğretmenlerden K14, eğitim sistemine yönelik eleştiriler getirmiş ve meslek lisesi öğrencilerinin üniversiteye yönelmek istediklerinde karşılaştıkları mağduriyetler bulunduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

'Üniversite giriş sistemi meslek liseliler için yeniden düzenlenmeli, ek puanları olmadan sayısal derslere önem vermiyorlar. Zaten bir şekilde mezun olacaklarını biliyorlar. Sorumluluk sınavları ya da tek ders sınavları ile matematik dersinden geçiyorlar. Sistem onları matematik çalışmaya yönlendirmiyor.' (K14 Matematik)

K12 ve K13 kodlu katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşlerine sık sık başvurulduğu ancak öğretmen görüşlerinin ciddiye alınmadığı ve gereken

iyileştirmelerin yapılmadığı düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır. Eğitim sistemimizin içinde yer alan sınavlar, sınıf geçme, müfredat gibi bir çok temel ayağın yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

'Eklenecek husus çoktur. Millî Eğitim Müdürlüklerinin bizlerden depoladıkları öğretmen görüşlerinde biz samimi düşüncelerimizi yılda en az iki kez paylaşıyoruz. Ama bunun bize geri dönüşünün olmadığını görüyoruz. Artık yorumlarımızın sadece laf olsun diye toplandığını düşünmekten kaçamıyoruz. İngilizce öğretmek zor değildir. Hiç bir dersi, feni öğretmek zor değildir. İstenirse her türlü çalışma kolaylıkla yapılabilir. TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) sınavları uygulanırken orta okullarda yabancı dil öğrenen öğrencilerin, TEOG kaldırıldığında İngilizce öğrenmeleri durmuştur resmen. Biz bunu bize gelen 9. Sınıf öğrencilerinden anlayabiliyoruz. Demek ki sınav psikolojisi bile yabancı dil motivasyonunu etkilemektedir. Bu durumda ailelerin rolü de büyüktür. Bir aile çocuğunu neye yönlendirirse çocuğun o alanda ister istemez motivasyonu artmaktadır. Eğer eğitim politikalarımız, sınıf geçme sistemimiz, ders kitaplarımız gözden geçirilip düzeltilebilirse biz öğretmenler zaten öğrenciyi motive etme yönünde davranırız. Bu sistemde bile öğrencilerimize yabancı dili sevdirebiliyoruz ama yeterli seviyede değiliz.' (K12 İngilizce)

'Maalesef 25 yıllık öğretmenlik hayatımda sürekli fikirlerin alınıp uygulanmadığını ve sürekli eğitimde geri gidildiğini görüyorum. Artık fikir bildirme konusunda yetersiz kalıyorum.' (K13 Kimya)

Lise çağındaki öğrencilerin ergenlik döneminde olmalarından kaynaklanan sorunlarının olabildiği ve bu bakımdan psikolojik desteğe ve daha anlayışla karşılanmaya ihtiyaçları olduğu K4 kodlu katılımcının görüşlerinde şu şekilde yer almıştır:

'Lise düzeyindeki öğrencilerin ergenlikle beraber kişiliklerinin oturmaya başladığı bu dönemde kendi hayatlarının sorumluluğunu almaları ve hedef oluşturmaları konusunda daha çok rehberlik edilmesi gerekir. Bu konuda meslek öğretmenlerinin daha etkili olacağını düşünüyorum.' (K4 Biyoloji)

K5 kodlu katılımcının eklemek istediği görüşlerin daha ziyade ülkenin gelişmişlik düzeyi ve demokrasi anlayışına yönelik eleştiriler şeklinde olduğu düşünülebilir. Ülkemizde hukuk, demokrasi, insan hakları gibi çok temel konularda daha iyi bir seviyeye ulaşmamız gerektiği ve bunun için eğitimin iyileştirilmesine öncelik verilmesine, öğrenciler için güvenli bir gelecek sağlanmasının önemine vurgu yapıldığı şeklinde yorumlanabilir.

'Bir ülkede hukuk, demokrasi, insan hakları, ekonomik ve manevi haklar, eğitim kültür

sanat bilim el üstünde tutan bir iklim oluşturmadıkça laik bir eğitim ortamı sağlanmadıkça öğrencilerin okumalarının karşılığını alabileceklerine inananacakları bir ülke yaratmadıkça palyatif, günü kurtaran çözümler üretmeye çalışmak ve sorumluluğu sadece öğretmenlerin üzerine atmak hiç bir sonuca götürmüyor.' (K5 Coğrafya)

Katılımcılardan K20 kodlu öğretmen, meslek lisesinde öğrenci yetiştirirken hedeflerin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğine, meslek ve kültür dersleri içerisinde öğrenci tercihlerine göre bir düzenleme getirilebileceğine yönelik öneriler sunmuştur. Bu sayede kültür derslerini öğrenmek isteyen öğrencilerin üniversiteye yönelmeleri durumunda daha avantajlı olacakları düşünülebilir.

'Son olarak yine belirteyim, meslek lisesindeki öğrenci ne amaçla buradadır, önce bunun anlaşılması lazım. Mesleğe mi yönelecek üniversiteye mi hazırlanacak? Buna göre de müfredatın yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Amaç mesleğe yönelmekse kültür derslerini vermekte ısrarcı olmamalıyız. Kültür dersleri seçmeli ders yapılabilir meselâ, ilgisi olan öğrenci seçsin hem daha başarılı olur hem de biz müfredatı öğrenciye göre basitleştirmek durumunda kalmayız.' (K20 Türk dili ve edebiyatı)

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ülkemizde örgün eğitimin önemli bir ayağını, sayıları her geçen gün artan mesleki ve teknik liseler oluşturmaktadır. Meslek liselerinde, öğrencilerin meslek derslerinin yanında entelektüel gelişimlerinin sağlanması için kültür derslerini de öğrenmeleri hedeflenmektedir. Ancak kültür derslerinin öğretiminde derse ilgi, derste başarılı olma gibi birçok temel sorunla karşılaşılabilir. Bu çalışmada mesleki eğitim veren liselerde öğrencilerin kültür derslerine ilgi ve derslerdeki başarı durumlarını tespit etmek için meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır.

Sonuç olarak; öğrencilerin kültür derslerine duyulan ilgi konusunda öğretmenlerin çoğunun beklentilerinin karşılık bulmadığı görülmüştür. Yine kültür dersleri içinde bilgi ve beceri açısından bir ayrıma gidildiğinde becerinin daha ön planda olduğu görsel sanatlar ve beden eğitimi gibi alanlarda öğrenci ilgisinin kıyaslandığında görece yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte aynı branş içinde, aynı görüşme sorusu karşısında farklı öğretmen cevaplarının da öğretmene karşı öğrenci tarafından geliştirilebilecek bir tutum ile ilgisi olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin derse katılımı konusunda öğretmen görüşlerine bakıldığında ilgi

konusunda elde edilen veriler ile paralellik gösterdiği, bu konuda da öğretmenlerin beklenti ve isteklerinin yeterli düzeyde karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine uygulama ve öğrencilerin yeterlilik ve yeteneklerinin somut bir çıktı ile görülebileceği görsel sanatlar ve beden eğitimi derslerine katılımın diğer kültür derslerine katılımdan pozitif açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu açıkça görülmüştür.

Öğrencilerin derse karşı geliştirdikleri ilgi ve ilgisizlik hakkında öğretmen görüşleri de önceki verilerle benzerlik arz etmektedir. Özellikle sayısal derslere karşı açık bir ön yargı tutumunun var olduğu da dikkatlerden kaçmamaktadır. Öte yandan kültür derslerine karşı motivasyon ve odaklanma ile öğrencilerin bu derslerin mesleki kariyerlerinde bir karşılığının olmayacağına dair potansiyel inançları hususu açıkça vurgulanmıştır. Meslek liselerinde kültür derslerine giren öğretmenlerden elde edilen bulgular ve çalışmanın sonucuna yakından bakıldığında ortaya çıkan tema ve alt temalarında daha önce benzer konularda yapılan akademik çalışmalara da çeşitli açılardan konu edildiği görülmektedir. Öğrenci merkezli ortaya çıkan bazı temalarda, kültür derslerine giren öğretmen görüşlerinde öğrencilerin bu derslere yönelik ilgi ve tutumlarının yetersizliği Çavuşoğlu ve Savaş (2016) tarafından vurgulanmış ve bu derslere yönelik ilgi ve tutumların pozitif bir seviyeye getirilmesi için çeşitli öneriler getirilmiştir.

Meslek dersleri ile kültür derslerine yönelik öğrenci algısının konunun bir başka merkezini teşkil ettiğini savunan Özdemir (2016) ise araştırmasında öğrencilerin bu derslere yönelik ilgi ve başarı eksikliğini açıklarken, meslek derslerinin öğrencilerin meslek sahibi olmalarında önem arz ettiğini, kültür derslerinin böyle bir fonksiyonunun olmadığını ortaya koymuş ayrıca hem meslek hem de kültür dersi öğretmenleri öğrencilerin kültür derslerine ilgisizliklerini normal karşılamıştır.

Öğrencilerin kültür derslerine karşı ilgilerini artırmak için öğretmenlerin kullandıkları pedagojik stratejiler konusunda elde edilen verilere bakıldığında öğretmenlerin derslerinin içeriğine göre farklı ve zengin kabul edilecek stratejiler tercih ettikleri görülmüştür. Özellikle günümüzde öğrenme platformlarındaki çeşitlilik ile öğrenme çıktılarının gerçek yaşamla ilişkilendirilmesine yönelik stratejilerin tercih edildiği de belirgin bir biçimde ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin ders kitapları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, ders kitaplarının yetkinliği ve beklentileri karşılaması konusunda yetersiz olduğu mutlak bir biçimde ortaya konmuştur. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kaynak kitaplar konusunda toplanan geri bildirimlere de öğretmenlerin katıldıkları ve bu hususta görüş bildirdikleri de dikkat çekmiştir. Bu çalışmanın önemli bir çıktısı da görüşmeye katılan

öğretmenlerin meslek liselerinin müfredatlarının gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamalarıdır. Müfredat konusu şimdiye kadar birçok akademik çalışmaya konu edilmiştir. Tınaztepe, Kemali ve Sezer-Evcan, (2021) meslek liseleri özelinde matematik dersini müfredat yönünden Türkiye ve Finlandiya ile karşılaştırmış ve Türkiye’de matematik öğretim programının Finlandiya’dan daha kapsamlı bir boyutta olduğunu, matematik derslerinin ölçme sınavlarında öğrencilere hesap makinası gibi kolaylaştırıcı unsurlara müsaade edildiği ifade etmiş; Finlandiya’da meslek liseleri için özel olarak matematik kitaplarının yazıldığı, Türkiye’de mesleki liselere özel matematik ders kitaplarının yazılmadığı gerçeği vurgulanmıştır. Yine Tekin ve Yılmaz (2004) Meslek liselerinde kimya öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri başlıklı çalışmalarında meslek liseleri ile diğer liselerde kimya öğretiminde aynı müfredat ve ders kitapları kullanılmasında öğrencilerin tam tersi bir beklenti içinde oldukları diğer bir ifade ile de öğrenciler müfredatı ağır bulduklarını ve uygulamaya yönelik bir program talep ettiklerini ifade etmiştir. Hatta meslek liselerindeki öğrenci devamsızlığı sorunu konulu çalışmada devamsızlık sorunun çözümü için müfredata müdahale edilmesi önerisi getirilmiştir (Sağlam, Dönmez 2016).

Öğrencilerin akademik başarıları konusunda katılımcılardan elde edilen verilere göre beklentileri karşılamadığı görülmüştür. Başarı, bir şeyin üstesinden gelme olarak tanımlanabileceğinden katılımcıların öğrenci ilgi, ilgisizlik, motivasyon, dikkat ve katılım konusunda istekli olmayan diğer bir ifade ile talep etmeyen öğrencinin başarılı olmada yetersiz bir sonuç ortaya koyabileceği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmaya yönelik geliştirdikleri pedagojik stratejilere bakıldığında derslerinin içeriklerine göre zengin stratejiler tercih etme çabasında oldukları sonucuna varılmıştır. Okul içi ve okul dışında motivasyon artırıcı faaliyetler, alternatif öğrenme materyalleri gibi stratejiler göze çarpmıştır.

Katılımcıların akademik başarı konusunda okul yönetiminden beklentilerinin, elde edilen veriler içinde en zengin bulguları ihtiva ettiği açıkça tespit edilmiştir. Bu konuda öncelikle öğrenme mekânları konusunda okul yönetiminin iyileştirilmeye açık taraflarının olduğu vurgulanmış, meslek liselerinde bariz bir şekilde görülen birtakım disiplin ve davranış problemleri konusunda inisiyatif alınmasının önemi ile “marifet iltifata tabidir” sözünden de hareketle motivasyon artırıcı çabaların gerekliliği ortaya konmuştur.

5. ÖNERİLER

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler dikkate sunulmuştur:

- Derslere karşı duyulan ilgiyi arttırmak için öğrencilerin daha fazla merkeze alınarak onların birtakım somut ürünler ortaya koyabilecekleri diğer bir ifade ile kendi bilgi ve becerilerini yansıtabilecekleri bir iklimin yaratılmasına gayret edilmelidir. Kültür derslerinin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi konusu da ön planda yer almalı, bu konu örnekler ve modellerle somutlaştırılarak öğrencilere sunulmalıdır.
- Öğrencilerin derse katılımlarını arttırabilmek için onları motive edici yaklaşımlara ağırlık verilmeli, bir topluluğun parçası olmanın gereği ve önemi ortaya konularak yapıcı bir yaklaşımla katılımlar teşvik edilmelidir.
- Öğrenme materyalleri konusunda merkezî bakış açısı sorgulanmalıdır. Diğer bir ifade ile akademik eğitime yönlendirilmiş öğrenciler ile mesleki eğitime yönlendirilmiş öğrencilere aynı müfredat ve aynı materyallerin sunulmasının sakıncaları daha fazla irdelenmeli, bu konuda daha fazla araştırma yapılarak nasıl ve ne şekilde adım atılması gerektiği konusu gündeme alınmalıdır. Öte yandan ders kitapları ve meslek liselerinin sorunları ile ilgili iyileştirmeler konusunda öğretmenlerden elde edilen geri bildirimlere dair Bakanlık tarafından yapılan iş ve işlemler öğretmenlerle paylaşılmalıdır.
- Akademik başarı konusunda öğrencilerin bu derslerin önemini idrak etmeleri için adım atılmalıdır. Hayatın sadece meslek edinmekten ibaret olmadığına örneğin, kendini ifade edemeyen bir kimsenin mesleki başarısının mümkün olamayacağına ya da küresel bir dünyada iki kelime yabancı dil bilmeden diyalog zemini yaratamayacağına ikna edilmeleri elzemdir. Bunun yolunun da önce konunun önemini anlamaktan sonra yönlendirilmekten geçtiği açıktır.
- Eğitimin önemli paydaşlarından biri olarak okul yönetiminin de kültür derslerini önemseme konusundaki yaklaşımları yapıcı olmalıdır. Bu derslerde elde edilen ya da edilebilecek başarı daha fazla ödüllendirilmeli, okulun imkânlarının bir kısmı da kültür derslerinin mekânlarının iyileştirilmesine bu derslerin gerektirdiği sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesine aktarılmalıdır. Disiplin ve davranış problemlerini en alt seviyeye indirecek olan tutum ve yaklaşımlardan kaçınılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akşit, B. Şen, M. ve Coşkun. M.K. (2000). *Modernleşme ve eğitim: Ankaradaki ortaöğretim okullarındaki öğrenci profilleri*. F. Atacan, vd. (der.). Mübeccel Kiray İçin Yazılar. İstanbul: Bağlam Yayıncılık içinde.
- Aktaş-Yamanoğlu, M. (2006). Kent yoksulu gençlerin yaşam koşulları ve yoksulluğun yeniden üretimi. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 9-48.
- Aktay, Y. (2002). Eğitimde küresel imkânlar-küreselleşen dünyada eğitimde fırsat eşitliği ve özgürleşim fırsatları üzerine. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 10-22.
- Alkan. C., Doğan. H. ve Sezgin. İ. (1998). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Alkım yayınları: İstanbul
- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Binici, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383- 396.
- Çavuşoğlu, D. ve Savaş, A. D. (2016). Meslek liselerinde çalışan kültür dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri (Pazarcık ilçesi örneği). *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Eşme, İ. (2007). Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumu ve sorunlar. T.C. Yükseköğretim Kurulu, Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı. Ankara. 04.12.2022 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/uluslararası-mesleki-ve-teknik-egitim-konferansi.pdf> adresinden indirilmiştir.
- MEB. (2022). Neden mesleki eğitim. Erişim adresi: <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakkimizda/mesleki-ve-teknik-egitimin-amaci> (Erişim Tarihi: 11.12.2022)
- TUİK. (2022). İş gücü istatistikleri. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Subat-2022-45646> (Erişim Tarihi: 11.12.2022)
- Kalkan, Ö. K. (2014). Meslek liselerini tercih etmede etkili olduğu düşünülen faktörlerin ikili karşılaştırmalar yöntemiyle ölçeklenmesi. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 3(1), 129-146.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

- MEB. (2013). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18812&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 10.12.2022)
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özdemir Y., (2016). Kültür derslerine direniş: bir endüstri meslek lisesinde kafa/kol emeği ayırımına dayalı işbölümünün yeniden üretimi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 53(14), 68-111.
- Sağlam, A. Ç., Dönmez, N. (2016). Meslek liselerinde öğrenci devamsızlığının nedenleri ve olası çözüm yollarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Tekin, S., Yılmaz, M. (2004). Meslek liselerinde kimya öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri. *VI. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, İstanbul.
- Tınaztepe, G., Kemali, S. ve Sezer-Evcan, S. (2021). Meslek liseleri zorunlu matematik dersi öğretim programlarının karşılaştırılması: Türkiye ve Finlandiya. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1245-1258.
- Turan. K. (1996). *Ahilikten günümüze mesleki ve teknik eğitimin tarihi gelişimi*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları nu: 129. İstanbul.
- Yazgan, Ç. Ü. Suğur, N. (2018). Aşağıya düşüş korkusu ve yukarıya çıkma umudu: Meslek lisesi öğrencilerinin zenginlik ve yoksulluk algıları üzerine sosyolojik bir araştırma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 269-310.
- Yazgan, Ç. Ü. (2018). Sermayenin temsili bağlamında meslek lisesi öğrencilerinin kültür ve meslek derslerine yönelik görüşleri: Eskişehir ili örneği. *Journal of Economy Culture and Society*, (58), 45-65
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.